

WIE GELOOFT DIE RENNERS NOG?

HANS VANDEWEGHE

WIE

GELOOFT DIE

RENNERS

NØG

Uitgeverij Carrera, Amsterdam 2013

© 2013 Hans Vandeweghe
© 2013 Uitgeverij Carrera, Amsterdam
Oorspronkelijke uitgave Borgerhoff & Lambergts nv
Oorspronkelijke titel *Wie gelooft die coureurs nog?*
Omslagontwerp Robert Adriaansen
Typografie Perfect Service

ISBN 978 90 488 1823 5

NUR 480/740

www.uitgeverijcarrera.nl

Carrera is een imprint van Dutch Media Uitgevers bv.

INHOUD

Handleiding tot dit boek 7

Inleiding 9

Brieven aan de heren van Liestrong 17

1. De atheïst die god wilde zijn 27
2. Van testikels tot testosteron 63
3. De heilige bloedobsessie 81
4. Van boswachters en stropers 95
5. Van bloedzuigers en bloedpaspoorten 117
6. De renner en zijn vrouw 141
7. Dokter Koers en zijn sjamanen en alchimisten 161
8. Doping in de wereld 187
9. Wielrennen in een Catch-22 219
10. Helpt doping? 241
11. Doodt doping? 257
12. De toekomst 275

Ten slotte: het gelijke speelveld 307

Bijlagen

- De anonieme tourdokter 313
- Het interview met dokter Eric Rijckaert 324
- Uitvluchten 344
- Grafiek 347

Bronnen 348

HANDLEIDING TOT DIT BOEK

*Mundus vult decipi, ergo decipiatur**

7

Het maakt mij niet uit hoe u dit boek leest, want elk hoofdstuk staat min of meer op zichzelf, maar het zou handig zijn als u eerst dit stukje las en vervolgens de inleiding, enzovoort. Zo werkt het concept 'boek' nu eenmaal, en zeker een boek over doping is geen verzameling korte verhalen of columns.

Om doping vanuit alle invalshoeken te benaderen, is een encyclopedie nodig. Daarom heb ik niet de volledigheid nagestreefd. En ook geen sensatie of primeurs, al zal her en der wel informatie staan die u de wenkbrauwen doet optrekken. U zult ook alleen namen vinden als ze relevant zijn. In de **Inleiding** leg ik uit wat mijn betrachting is met dit boek, wat mijn drijfveren zijn en hoe vooringenomen ik wel (of niet) ben.

Vervolgens begin ik bij de actualiteit, met mijn **Brieven aan de heren van Liestrong**, de eerste geschreven in volle Armstrong-crisis, maar vóór De Biecht bij Oprah. De tweede na De Biecht.

In hoofdstuk 1 – **De atheïst die god wilde zijn** worden de affaire en de persoon Armstrong geanalyseerd aan de hand van ontelbare bronnen, variërend van artikelen tot e-mails met vertrouwelingen van de zevenvoudige Tourwinnaar.

Hoofdstuk 2 – **Van testikels tot testosteron** en hoofdstuk 3 – **De heilige bloedobsessie** zijn eigenlijk korte geschiedenissen van het dopinggebruik toegespitst op het wielrennen, al zult u meteen merken dat deze sport in tegenstelling tot de algemeen aanvaarde mening nooit een voorloper was. Deze hoofdstukken ambiëren geen volledigheid, maar concentreren zich op de meest gebruikte producten.

Hoofdstuk 4 – **Van boswachters en stropers** en hoofdstuk 5 – **Van**

* De wereld wil bedrogen worden, dus laten we haar bedriegen. (Petronius)

bloedzuigers en bloedpaspoorten behandelen de opsporing aan de hand van concrete gevallen en namen. Daarin wordt het af en toe heel technisch, maar één goede raad: worstel u erdoor. Doping is geen makkelijke materie, en een beetje achtergrond zal u helpen de rest te begrijpen. Als u zich aan die volgorde hebt gehouden, hebt u een goede basis en kunt u daarna de hoofdstukken uitkiezen.

8

Die gaan eerst over de hoofdrolspelers in de doping in het wielrennen. Dat zijn uiteraard **6 – De renner en zijn vrouw**, van wie we de psychologie proberen te doorgronden. Waarom dopeert iemand zich en wat verzint hij om dat goed te praten?

Hoofdstuk 7 – **Dokter Koers en zijn sjamanen en alchimisten** mogen het ook komen uitleggen.

8 – Doping in de wereld, dit hoofdstuk is een noodzakelijke benchmark om het dopingspook in het wielrennen in een juiste context te plaatsen.

In **Wielrennen in een Catch-22** (hoofdstuk 9) krijgen de sportbonden soms de schuld, maar ook niet altijd – en de UCI is veel minder schuldig dan u denkt.

Helpt Doping? en **Doodt Doping?** (hoofdstukken 10 en 11) zijn verkenningen gebaseerd op de literatuur en op wetenschappelijke gegevens. Ze relativieren de vooroordelen dat alle doping helpt en ook af en toe doodt.

Hoofdstuk 12 behandelt **De toekomst**: we eindigen met enkele experts die hun visie geven op een sport die grotendeels zonder doping overleeft.

In de **bijlagen** vindt u nog enkele toegiften die u de meest duistere periode van het wielrennen (de jaren negentig) zullen helpen begrijpen: onder meer een interview met een anonieme Tourdokter en een interview met Festina-dokter Eric Rijckaert.

INLEIDING

UNZEITGEMÄSS

9

Wie gelooft die renners nog?
Ik.
Maar niet allemaal tegelijk.
Niet overal.
En niet altijd.
Maar steeds meer en meer.

Wil ik met dit boek bewijzen dat het wielrennen aan de beterende hand is? Dat is niet te bewijzen, want sommige dingen zijn niet te bewijzen en sommige bewijzen wil men niet zien, ook al duidt alles in één richting. Doping is een van die discussiethema's waarbij Het Grote Gelijk niet langer berust op feiten, maar op timing, toon en decibels. Wie het hardst roept en de vetste koppen gebruikt, wordt gehoord.

Ik was – in alle eerlijkheid – ook niet van plan om een boek te schrijven. Been there, done that. Tot de zaak-Armstrong, eerder de zweer-Armstrong, deze zomer openspatte. ‘Wordt het geen tijd dat je een boek schrijft over doping in het wielrennen?’ aldus het voorstel van de uitgever. Ik mailde terug: ‘Neen.’ Maar de zweer bleef vuil spuwen en de reacties bleven komen, en dat heb je dan als iets oudere en gelouterde journalist: dat geblaat en gemakker zonder inhoud gaat je danig op de zenuwen werken. Oké, ik werd meer dan één keer gevraagd om mijn zegje te doen. Op één dag zelfs bij drie televisie- en vier radiozenders, wat ook een beetje te veel van het goede was.

Ik beleefde Armstrong 2012/2013 op dezelfde manier als in de zomer van 1998. Toen vielen alle nuances weg, en dat was ook nu weer het geval. De Festina-affaire, die zou leiden tot de oprichting van het We-

reld Anti-Doping Agentschap (WADA), bleek uiteindelijk niet de louderende, allesomvattende dopingzaak die het wielrennen tot andere inzichten bracht. Alleen romantici geloven dat vandaag de dag nog. Integendeel: epo werd populairder dan ooit, zo leek het wel, maar daarover later meer.

10

Wat de zaak-Festina en de zweer-Armstrong gemeen hadden, was precies de complete afwezigheid van nuances. Vijftig tinten grijs? Vergeet het maar, níet in de sportjournalistiek en zeker niet als het om doping gaat. Het was in 1998 en opnieuw in 2012 wit tegen zwart, en naarmate de maanden vorderden, bleef alleen nog zwart over. Wit en grijs zwegen, uit angst niet begrepen te worden.

Kijk eens naar de cover van dit boek. Valt u iets op?

Doping! Doping? Doping :-) Doping...

Dat wilde ik er absoluut bij. Mijn lezingen begin ik door in keynote 'doping' op zijn kop te zetten, maar op een verstilde cover ziet dat er niet uit.

Let nu op de illustratie. Toen ik die onder ogen kreeg, was mijn eerste reactie: neen, dat wil ik niet. Dit is niet de vlag om mijn lading te dekken, en de ontwerper had nog zo zijn best gedaan. Maar toen zag ik er de ironie van in. In de spuit zit bloed, en het is niet duidelijk of dat bloed in de coureur gaat of er juist wordt uitgehaald. Het is een beeld dat nergens op slaat, want eventueel geknoei met bloed gebeurt nooit met (dat soort) spuiten, en toen dacht ik: ach, laat maar. Dat soort misvattingen is typisch voor de simplificering van een bijzonder ingewikkeld fenomeen. Gemakshalve duiden we dat aan met het containerbegrip 'doping' en veroordelen we dat als een brutale roofmoord. Bijgevolg straffen we zwaar, bij voorkeur met levenslang, nu we de doodstraf hebben afgeschaft.

Ik ga in dit boek het onverdedigbare niet proberen te verdedigen. Evenmin ga ik het wielrennen sparen, want het wielrennen heeft zichzelf ook niet gespaard. En om alle kritiek meteen de kop in te drukken: jawel, ik ben sinds 1 september 2011 algemeen directeur van de Wielerbond Vlaanderen, en nee, daar heeft dit boek niks mee te maken. Al zou het me wel plezieren als alle recreatieve en wedstrijd-wielrenners dit boek zouden kopen. Ze zouden zich dan iets beter

kunnen verweren tegen onterechte aantijgingen, en ik zou er natuurlijk ook beter van worden. Alle gekheid op een stokje: ooit moest iemand dit boek schrijven, waarin de geschiedenis niet wordt ontkend, maar wel genuanceerd en geduid.

Ik schreef dit boek met als documentatie wat ik de laatste jaren bij elkaar heb geschreven, en uit persoonlijke naam omdat ik dertig jaar lang als journalist en sportcolumnist veel over het onderwerp heb gepubliceerd en gelezen. In de kast achter mij staan net geen twee meter boeken over doping. Allemaal gelezen, de ene nog enthousiaster dan de andere. De ene is ook nog beter en juistere dan de andere. Wie denkt dat mijn mening is veranderd door mijn huidige baan, wil ik mijn password van de site Gopress.be geven. Daar staan al mijn artikelen netjes op een rij. Voor mijn Nederlandse verhalen verwijst ik naar de bewaarkافتen van het onvolprezen *Sport International*, dat de Weekbladpers NOOIT had mogen opgeven, dat even terzijde. Ik heb mij altijd gebaseerd op de feiten en niks anders dan de feiten. Daarom heb ik in de zomer van 2006 een teammanager een hypocriet genoemd, maar was ik het aan mijn journalistieke eer verplicht om hem vijf maanden later te verdedigen.

Ik schrijf dit boek ook met de hulp van enkele levende bronnen die ik niet eens een naam zal geven. Ze komen uit verschillende tijdperken en ze blijven anoniem omdat hun verhaal en informatie mij meer waard zijn dan hun naam afgedrukt te zien. Dat ik nu op mijn beurt een ei wil leggen, is de 'schuld' van twee mensen, in de eerste plaats uiteraard van Lance Armstrong. Een ex-wielrenner die net geen moordenaar is, althans volgens mijn Engelse ex-collega David Walsh, die boeken op commando schijnt en aan de val van Armstrong een klein fortuin zal overhouden. Armstrong zou volgens die collega zonder epo nog geen brug over zijn geraakt, en heeft zich aan alle zeven doodzonden schuldig gemaakt. Het zal wel, denk ik dan. Voor mij is Armstrong wie hij echt is: een superatleet die als wetenschappelijk verlengstuk aan de doping zat en die jammer genoeg ook zijn omgeving terroriseerde. Ik begin het boek trouwens met brieven aan Lance en Johan, gevolgd door een lang portret van Armstrong, zoals u hem nog nooit hebt gelezen. Mét alle nuances.

U moet het mij vergeven, maar ik ga ook proberen doping te dui-

den als een socio-economisch, medisch-wetenschappelijk fenomeen. Ik zal er nooit voor pleiten om doping vrij te geven. Het is mijn diepe overtuiging dat doping hard moet worden bestreden. Hard, maar eerlijk en – alweer – met nuances. Er is alvast één goede reden voor de repressie van doping: als je de deur openzet – zelfs al wordt bewezen dat doping niet helpt – stuur je jonge gezonde mensen die sportprestaties willen leveren richting medicijnkast. Dat kan nooit de bedoeling zijn van sport, zelfs niet van topsport.

Doping is spannend en heeft als groot voordeel dat iedereen er wel een mening over heeft. Tot mijn grote spijt zijn er maar weinigen die ook iets weten over doping. Tot mijn nog grotere spijt laten de meeste volgers hun mening afhangen van de snelle media. De televisie – die heen en weer fietst tussen totaal kritiekloos of doorgeschoten kritisch – op kop.

Nee, het volstaat niet om als je A ziet B te concluderen. Een positieve plas is daarom nog geen doping, en een niet-positieve plas is daarom ook geen bewijs voor zuiverheid, om die knuppel maar alvast in het hoenderhok te gooien. Ben Johnson, Rutger Beke, Floyd Landis, Claudia Pechstein, Alberto Contador: dit zijn maar enkele gevallen waarin de dopingresultaten niet in overeenstemming waren met wat er echt was gebeurd. Twee atleten uit dat selecte gezelschap hebben hun onschuld kunnen bewijzen, slechts één is niet gestraft. Twee andere hebben toegegeven, maar tegelijk gewezen op ongerijmdheden in de analyses. Contador werd gestraft, maar ook weer niet.

Deze en andere gevallen hebben mij aan het twijfelen gezet, wat vervelend is als je de reputatie hebt een dopingexpert te zijn. Ik ben meer een twijfelaar dan een expert. Hoe meer artikelen ik schreef en las, hoe meer boeken ik bestelde en las, hoe meer ik moest denken aan prins Alexandre de Mérode, de overleden voorzitter van de medische commissie van het Internationaal Olympisch Comité. Om de monseigneur te citeren: 'Ik begrijp genoeg van doping om te weten dat ik niets weet.'

De eerste man die mij waardevolle inzichten verschafte in de materie van doping, kwam uit Keulen. Het was de grote Manfred Donike, de eerste wereldwijd bekende dopingjager, zelf ex-wielrenner. Ik herin-

ner me hoe ik bij mijn eerste bezoek aan de Sporthochschule in Mengersdorf papier en pen kreeg en moest antwoorden op drie fundamentele vragen. Hij wilde weten hoe het stond met mijn kennis over doping. Ik had ze alle drie juist, tot mijn en zijn grote vreugde.

Donike had een koffiemok. Op de voorkant stond: I NEVER MAKE MISTAKES. Op de achterkant: ONCE I THOUGHT I DID, BUT I WAS WRONG. Heerlijke vent.

Ik bezocht Donike drie keer, de laatste keer was een maand voor hij stierf in een vliegtuig op weg naar Zuid-Afrika. Tegen die tijd hadden we al de Ben Johnson-case gehad, later Katrin Krabbe. Tegen die tijd was ik al directeur communicatie geweest voor Jacques Rogge bij het Belgisch Olympisch en Interfederaal Comité, maar doping bleef ik op de voet volgen, ook in de drie jaar dat ik geen journalist was.

13

Toen ik terugkeerde naar mijn oude beroep, ging ik aan de slag in Nederland. Daar hadden we de beruchte dopingzaak rond Erik de Bruin, een atleet die later bekendheid zou verwerven als de echtgenoot van de al even beruchte Ierse zwemster Michelle Smith. De Bruin overtuigde de Nederlandse pers van zijn onschuld. Het was Donike die mij off the record vertelde dat Erik tijdens het WK in Stuttgart van 1993 werd betrapt op drie producten – niet één, maar drie – wat als bewijs zou worden gepresenteerd tijdens zijn proces. Dat was groot nieuws en een mooie entree voor mij in de Nederlandse pers. Ik leverde meteen ook het koren op de molen van de dopingbestrijders. Ik ben toen gebruikt, leerde ik later bij het lezen van het uitstekende boek *Flat Earth News* van Nick Davies (*Gebakken lucht* in vertaling): de pers wordt soms gebruikt of misbruikt door officiële instanties omdat de pers maar al te graag mee wil spelen in het grote spel, zij het politiek of sport. Als journalist heb ik ook boter op mijn hoofd. Ik heb één keer actief meegeholpen in de jacht op een dopingverdachte, een vergissing waar ik nu nog spijt van heb. Mijn ‘enthousiasme’ heeft het verschil niet gemaakt en uiteindelijk ging de atleet gelukkig vrijuit, maar dat voorval heeft mij aan het denken gezet.

U zult natuurlijk gretig op zoek gaan naar het ware verhaal achter de dopingperikelen van de Rabo-ploeg. Ik moet u ontgoochelen: uit alles blijkt dat Rabo heel laat aan de epo is gegaan en nog wel onder druk van het moeten presteren. Uit alles blijkt ook dat het gebruik

beperkt bleef en door de medische equipe onder controle gehouden. Uit de laatste berichten rond Humanplasma blijkt jammer genoeg ook dat men een beetje langer is doorgegaan dan de meeste West-Europese ploegen. In het Grote Geschiedenisboek van de Doping in de Wielrennerij zijn de Rabobank-avonturen enkele paragrafen waard, maar ook niet meer dan dat.

14 *Unzeitgemäss*, de titel boven deze inleiding, is de naam van het gesofisticeerde toestel dat Jan Ullrich gebruikte tijdens de Tour van 2006. Als u dat allemaal gelooft of daar naar op zoek bent, moet u vooral niet verder lezen. Dit boek wil afbakenen, vooral ook in zijn lezers. *Unzeitgemäss* is geen toestel, Ullrich heeft die Tour zelfs nooit gereden*. *Unzeitgemäss* is een verbale vinding van Nietzsche. Hij vond dat we allemaal *Unzeitgemäss* moesten zijn. *We moeten ingaan tegen mythes die voortdurend worden verspreid en herhaald omdat anders iedereen ervan overtuigd raakt en er geen weg meer terug is.*

Schijn bedriegt in doping, niet alles is wat het lijkt. Dat zijn woorden van die andere man die mij inspireerde om dit boek uit te brengen: Eric Rijckaert, dokter Eric Rijckaert, wijlen Eric Rijckaert. Eric was de dokter van de Festina-ploeg die in 1998 werd opgepakt. De dokter, niet de gekke soigneur Willy Voet die aan de grens werd tegengehouden met zijn groothandel in doping, die niet eens bestemd was voor de Festina-ploeg maar voor vriendjes in andere Franse ploegen.

Eric Rijckaert heeft honderd dagen in de gevangenis gezeten, níét omdat hij de waarheid niet onder ogen wilde zien, maar juist omdat hij de waarheid voorzien van alle nuances aan bod wilde laten komen. Een van zijn mantra's luidde: 'Waar blijf ik met mijn ethiek als dokter indien ik mensen die in totale staat van uitputting verkeren niet help om op medisch verantwoorde manier hun herstel te bevorderen? Ik blijf ervan overtuigd dat het beter is dat renners door een dokter worden geholpen, dan dat ze zelf gaan experimenteren.' Hij bleef honderd dagen in een Franse gevangenis opgesloten omdat hij de onderzoeksrechter niet op zijn wenken bediende en niet wilde bekennen dat hij iedere renner van top tot teen had volgespoten met hele medicijnkasten.

* Ullrich mocht niet starten omwille van de Operación Puerto, een dopingzaak.

Eric wilde uitleggen hoe hij epo duldde omdat het een perfect vervangmiddel was voor het veel gevaarlijker cortison, maar daar had de onderzoeksrechter geen oren naar. Dus bleef hij zitten in dat gevangishol in Douai waar tbc de ronde deed. Als gevolg daarvan kreeg Eric tweewekelijks een long-rx. Op een van die foto's zag hij een vlek op zijn longen. Hij vroeg de dienstdoende gevangenisarts om dat van nabij te onderzoeken; de arts weigerde en zei: 'Laat het onderzoeken als je naar huis gaat.'

Naar huis kon Eric pas als hij feiten toegaf die hij nooit had gepleegd, en dat weigerde hij.

Uiteindelijk kwam hij na honderd dagen vrij, en bij zijn eerste bezoek aan een echte arts was het verdict onverbiddelijk: longkanker.

Erik Rijckaert en ik hebben samen na zijn vrijlating zijn boek geschreven. Toen was hij al terminaal. De longkanker was niet op tijd behandeld en uitgezaaid. De details bespaar ik u. Het boek zou zijn waarheid bevatten. Ik weet niet of iemand het heeft gelezen. Doe de moeite niet, het is niet meer te koop en bovendien is het boek een onthoofde waarheid, door al te ijverige advocaten ontdaan van alle gevoelige informatie over hoe het er werkelijk aan toe is gegaan. Het verscheen in april 2000.

Op 26 januari 2001 overleed Erik Rijckaert, thuis. Nooit heb ik iemand gekend die voor zijn waarheid een hogere prijs heeft betaald. Nooit heb ik een meer erudiet mens ontmoet dan Eric Rijckaert, met wie ik op het scherp van de snede heb gedebatteerd. Ik zie ons nog zitten discussiëren, samen aan het raam, hij dicht tegen de kleine houtkachel aan want hij had het altijd koud, tot hij weer eens aangaf uitgeput te zijn. Als herinnering heb ik alleen nog die mindpicture en een gesigneerd boek, met daarin een opdracht, toevallig ook een spreuk van Nietzsche: 'Overtuigingen zijn gevaarlijker voor de waarheid dan de leugen.'

Aan Eric draag ik dit boek op.

Hans Vandeweghe
Hertsberge, april 2013

BRIEVEN AAN DE HEREN VAN LIESTRONG

Hertsberge, 25 oktober 2012

17

Beste Lance, Beste Johan,

Op jullie laatste rustige zondagnamiddag (7 oktober 2012, *for the record*), enkele dagen voor de hemel op onze hoofden viel, reed ik langs Johans residentie aan Sloane Square in Belgravia, de posh wijk van Londen waar ook Bernie Ecclestone woont. In de taxi zat ook een teammanager, en samen vatten we het plan op jou te verrassen per sms, Johan. We zijn het uiteindelijk vergeten, jammer. Ik was er al eens geweest, anderhalf jaar geleden, voor een van mijn laatste interviews, en dat was best gezellig en informatief, zoals meestal.

We hebben niet zo'n close band, maar we waarderen elkaar. Ja toch? Ik jullie wel, ondanks alles. Weten jullie nog hoe het allemaal begon? Het was verzorger Freddy Viaene, die nu bij BMC zit, die mij kende en die ik overhaalde om me bij jullie te introduceren. Dat was in mei 2002, toen ik nog voor het onvolprezen *Sport International* werkte. Om nou te zeggen dat ik welkom was, dat ook niet echt, maar ik werd in elk geval niet weggejaagd. Ik mocht het team de hele Midi Libre zaliger volgen, en ik kon zelfs voor de verkenning van de tijdrit mee in de auto. Lance reed voorop, of achterop en wij – Johan en ik – reden in zo'n ploegauto.

Onderweg voerden we, met 50 kilometer per uur en met opengedraaide autoraampjes, een gesprek met de Spaanse ploegleider Manolo Saiz, die wilde weten wie ik was. Hij vroeg dat in het Spaans, en ik begreep alles wat er gezegd werd. Of Johan dan niet goed naar hem had geluisterd, vroeg Manolo. 'Neem nooit journalisten mee.' Vier jaar later zou Manolo worden aangehouden in de (doping)zaak Puerto.

Ik dacht dat ik het item doping pas in 2003 of 2004 aan jullie team

verbond, maar nu begint mij iets te dagen. Weet je, ik vond het toen al vreemd dat er elke avond heren in een neutrale zwarte auto bij jullie hotel stopten. Elke avond kwamen ze met dikke boekentassen het hotel binnen, en verdwenen weer na een paar uur. Ik heb daar destijds niet over geschreven.

In 2003, Lance, was ik te gast bij jou thuis in Texas. Ook daar heb ik me naar binnen gepraat. Ik heb Jogi Müller, jullie Europese persman, uitgespeeld tegen Mark Higgins, de Amerikaanse persman, een sul eersteklas die jij ook steeds aflafte. Ik had die week de Ride for the Roses gereden in Austin en ik was erin geslaagd 20 kilometer in jouw spoor te blijven, Lance. Jij reed op kop, samen met Tyler Hamilton, toen nog je vriend. Na 20 kilometer gingen ze vlak voor een kleine helling voor mij tegen de grond, en ik kreeg bergop het gat niet meer dicht.

Een dag later zat ik in jouw woonkamer, veegde jij het snot van je dochter af aan je Nike-T-shirt, en praatte je honderduit over je ambitie voor 2004 – het record van vijf Touroverwinningen van Merckx, Anquetil, Hinault en Indurain breken. Johan kwam grappig uit de hoek toen dat verhaal verscheen. Ik stuurde het hem op en hij belde boos terug: waarom hij daar niet van wist? Man, man, nooit zulke controlfreaks ontmoet als jullie. Maar ik had mijn interview en Johan vond het al met al oké, vooral omdat er geen woord over doping in stond.

Lance had er mij wel nog naar gevraagd: je hebt een reputatie, waarom vraag jij niks over doping? Ik zei: omdat er niks is, maar als er iets is, zal ik er wel over schrijven. Er was toen wel al iets: jullie reden te snel bergop. De wattages per kilogram lichaamsgewicht kwamen boven de 7 watt uit in de langste klims; dat was verdacht, maar ik schreef toen niettemin lange verhalen ter verschoning voor die snelheden, met dat nieuwe materiaal, beter asfalt, betere trainingen enzovoort. Volgens fysiologen kon dat niet. En dan die gekke professor uit Austin die een wetenschappelijk artikel schreef waaruit moest blijken dat jij, Lance, ineens een andere atleet was geworden. Zijn wetenschappelijke verklaring was geen wetenschap, vonden andere professoren, dus zat ik al met wat alarmbellen in mijn hoofd.

Dat jaar werd ik heel even *embedded* journalist bij het US Postal-team. In 2004 was ik bij de Dauphiné Libéré voor een verhaal, en ik

was geselecteerd om een vraag te stellen op de persconferentie. Die vraag was mij ingefluisterd en ik heb hem gesteld. Ik voelde me redelijk belachelijk, maar voor wat hoort wat. Het waren bange tijden, want er was een boek op komst en jij en ik, Johan, wij hadden dezelfde ambitie, weet je nog? We wilden weten wat Walsh en Ballester in dat boek zouden schrijven. ‘We weten dat ze een troela hebben geïnterviewd die wij hebben ontslagen als soigneur omdat ze niet goed genoeg was,’ zei Johan nog. Daarop kreeg ik het telefoonnummer van Walsh om te horen wat er verder in het boek stond.

De dag van de klimtijdrit op de Ventoux – 1. Mayo, 2. Hamilton en 5. Lance, op meer dan een minuut – belde ik lang met Walsh, die in Londen van zijn stoel viel toen ik hem vertelde dat ik het nummer van Johan had. Toch vertrouwde hij mij een aantal details toe, heel goed wetende dat ik ze jullie zou gaan doorvertellen, wat ik ook deed en wat ik hem ook duidelijk te kennen had gegeven. Toen het boek verscheen, reed ik naar Lille naar de boekhandel FNAC en las *LA Confidential* in één ruk uit met de hulp van vier *cafés au lait* en drie croissants. Ik schreef een verhaal en het was uit tussen ons. Walsh en ik daarentegen konden het sindsdien met elkaar vinden.

Ach, jullie bleven nog genoeg trouwe medestanders-journalisten overhouden. Mart Smeets van *Studio Sport* en Raymond Kerckhoffs van *De Telegraaf* bleven trouw aan hun keuze, maar wie na dat boek nog in jullie sprookjes geloofde, was blind, dom of erg naïef. In elk geval geen journalist.

Ikzelf bleef er toch van overtuigd – en blij dat tot op vandaag – dat Lance een superatleet was. Ik heb ook lang de stelling verdedigd dat hij in een cleane Tour ook zeven keer had gewonnen, maar daar ben ik nu niet meer zo zeker van, na lezing van het spannende jongensboek opgeschreven door het USA DA. Jullie deden het op de gekende manier, met de gekende producten, maar met een ongekende perfectie, en jullie deden ook meer dan de anderen. Dat laatste vond ik terug in het uitgelekte mailverkeer tussen Vaughters en Andreu, twee van je oude ploegmaten.

Weet je nog, Johan, onze discussie in de Tour of Georgia 2006, die door Landis werd gewonnen? Ik had net de epo-sms'jes van Johan Museeuw gepubliceerd. Je was verontwaardigd dat ik zo'n grote kampioen van zijn voetstuk had gehaald. Ik repliceerde of ik verdomme

nog journalist mocht zijn, ja? In 2007 volgde ik de Dauphiné, en op een avond gingen we aan de wijn met als discussiethema: was Lance aan de epo of niet? We kwamen er niet uit, tot ik een compromis op tafel legde: Lance reed niet clean, maar ook niet op andere benzine dan de rest, dus was hij dé kampioen. God Johan, wat leek jij opgelucht. Het was alsof we een deal hadden, terwijl je net had bekend.

Game over, guys. Ik voel geen leedvermaak. Ik voel ook geen verdriet. Ik voel wat ik voelde toen ik Johan interviewde in april 2011, op Sloane Square: journalistieke drang om de dingen te begrijpen, te duiden, te plaatsen en vooral te interpreteren in verband met de toekomst. Ik stelde Johan toen de vraag of hij niet bang was dat binnen afzienbare tijd – het zou nog anderhalf jaar duren – zijn reputatie aan diggelen zou gaan. Hij antwoordde: ‘Ja, die kans bestaat,’ en dat vond ik een mooi einde van het interview. Hij wist ook dat ik begin dat jaar was benaderd door Jeff Novitzky, de Amerikaanse onderzoeker die heel Europa was rondgereisd op zoek naar bezwarend materiaal, en die had gehoord dat ik als journalist dik was met de bobo’s. Hij wilde van alles weten over Hein Verbruggen en Jacques Rogge en jullie link met die opperste regionen. Ik heb Novitzky op advies van onze belangenvereniging afgewimpeld. Daar heb ik lang spijt van gehad.

Er worden nu veel rare dingen geschreven. Bijvoorbeeld over de UCI. Ik denk echt niet dat Verbruggen en co corrupt waren. Hein heeft een reputatie waar het op doping aankomt, en die is niet slecht. Hij was in de jaren tachtig al betrokken bij onderzoek naar АСТН, het euforiserend wondermiddel dat hij uit het peloton wilde bannen. En toen na de Tour van 1996 onder meer de ploegmanager van Tourwinnaar Bjarne Riis zelf kwam melden dat het met die epo echt de spuigaten uitliep, had hij daar oren naar. Hij wilde vooral het probleem managen, in de hoop dat zijn sport daar beter van zou worden en er vooral niet te veel onder zou lijden. Het bleek een al te naïeve visie. Of hij wist dat sommigen van zijn UCI-controleurs wel heel dicht bij jullie stonden, dat moeten we hem nog eens vragen. Misschien onder ede.

Die positieve epotest van Lance in 2001 was géén positieve test, maar een zeer verdachte test. Daarop reageerde de UCI zoals ze altijd had gedaan: de atleet waarschuwen. Later gaven jullie geld aan de UCI, om nog betere controles uit te voeren. Ik interpreteer dat nu als:

helpen om de sukkels te pakken die het minder professioneel deden dan jullie. Dat was een slimme zet.

Maar de slimste zet in dit drama moest nog komen, en hij kwam niet van jullie. Jullie triomfeerden in februari, toen de onderzoeksrechter het hele dossier seponeerde in de zaak die de overheid tegen jullie had aangespannen. Wat een schijnbeweging, want zo leek het alsof de Amerikanen eieren voor hun geld hadden gekozen en de zaak vanuit een kosten-batenanalyse hadden benaderd: te moeilijk te winnen voor een jury en waarom dan al die kosten maken? Tenslotte hadden de klachten tegen de baseballspelers Roger Clemens en Barry Bonds ook niet geleid tot een veroordeling. Precies die seponering zette de deur open voor een overname van het dossier door het USADA en haar pitbulldirecteur Travis Tygart. Die had geen jury nodig om tot een conclusie te komen, en toen jij, Lance, daar ook nog eens wegbleef en je niet wilde verdedigen, hadden ze jullie in een houdgreep.

Bij lezing van het dossier heb ik mij laten inspireren door Hamilton, die in zijn *The Secret Race* Johan vergeleek met Tony Soprano, de sympathieke maar meedogenloze maffialeider uit de onvergetelijke serie. Ik noteerde: maffioos. Dat was het ook: er zat niet alleen een cynische methodologie in de gestructureerde aanpak van doping. Hoewel ook niet moet worden overdreven, want voor 1998 en de Festina-Tour deden alle teams het op die manier. Nee, mijn verwondering en verontwaardiging kwam aan het eind, toen alle bedreigingen – meestal door Lance geuit – op een rijtje werden gezet. Johan gaat daarin vrijuit, maar om de vliegen van zich af te houden had die natuurlijk zijn secondant – de immer norse en donker uit de ogen kijkende Duffy. Ik dacht nog dat het een spel was, maar het was bittere ernst. Heb ik toen gevaar gelopen? Wil je mij dat te zijner tijd even melden, als alle stof is gaan liggen?

Deze brief schrijf ik vóór de UCI haar besluit heeft meegedeeld. Ik denk dat ze USADA volgt. Anders hebben we binnen de kortste keren twee UCIs, net als bij de bodybuilderbond – een vuile en een propere. Dus zal de grote wielerbaas Pat McQuaid eieren voor zijn geld kiezen. Verbruggen krabbelde al wat terug op eerdere verklaringen, maar nogmaals: Verbruggen hééft karaktertrekken die goed bij jullie passen, maar inzake doping denk ik dat hij in de jaren negentig zijn best

heeft gedaan, hoewel hij nooit tot in 2000 had mogen wachten om de *out of competition*-controles in te voeren. Zwemmen en atletiek gingen daar al aan in 1988, na Seoul en de affaire-Ben Johnson. Zijn repliek dat het niet aan hem of de UCI was om een epotest te ontwikkelen, is overigens terecht. De grote fout lag bij de toenmalige leiding van het Internationaal Olympisch Comité, met name bij Samaranch. Niet toevallig werden nadat Rogge aantrad in 2001 de eerste epomedailles (vijf keer olympisch goud!) afgenomen.

Ik krijg ook geregeld de vraag of jullie het wielrennen geen ongehooflijke slag hebben toegebracht. En of die sport dat wel overleeft. Wielrennen is een taai B-sport die alles overleeft, maar de wereldwijde expansie heeft nu wel een knauw gekregen. Atletiek leeft ook, ondanks de steroïdenrecords van de jaren tachtig waar geen vrouw meer bij in de buurt komt. Het perverse van dit hele verhaal is wel dat de sportwereld in 2012 werd geconfronteerd met feiten die in 1996 – zestien jaar eerder – waren begonnen en die grotendeels zijn gestopt in 2005 – zeven jaar geleden. Met de invoering van het bloedpaspoort is veel ten goede veranderd.

Ik denk dat jullie een rijk arm leven gaan leiden. Rijk, want er hoeft niet meer te worden gewerkt. Arm, want jullie zijn veroordeeld tot de marge. De sport had jullie eventueel kunnen vergeven, maar niet nu je het licht van de zon blijft ontkennen tot in het absurde. Johan, jou zie ik volgend jaar terugkeren naar Madrid, dan is tenminste je vrouw nog tevreden. En Lance, jouw kankerrijk staat op instorten, en wederom zeg ik dit zonder leedvermaak. Het zal de kankerbestrijding ook een zorg wezen. Te weinig mensen beseffen dat jouw Livestrong.org en vooral Livestrong.com sterke commerciële merken waren die vooral je imago moesten dienen en het alibi verschaffen om ongehinderd je gang te gaan en veel te dure onkosten op je stichting af te wentelen. Al jaren geef jij geen cent meer aan de kankerbestrijding, maar gaat alles naar de campagnes die ons komen vertellen dat kanker een vreselijke ziekte is. Alsof we dat niet weten. Livestrong, het zal wel. Laat de v weg en dat is wat er van jullie overblijft. Jammer dat het zo heeft moeten lopen.

Sportieve groet en bedankt voor de samenwerking,

Hans Vandeweghe

HERTSBERGE, 20 JANUARI 2013
NASCHRIFT

Beste Lance,

Inmiddels heeft de UCI jouw levenslange schorsing overgenomen, met de nodige tegenzin wellicht. Ik heb De Biecht bij Oprah gezien. Uiteraard.

23

Om het met een van jouw geijkte uitdrukkingen te zeggen: I'm okay with it, man.

Ik heb je het volgende horen zeggen:

- Vier keer 'ja' op ja-of-nee vragen over dopinggebruik.

- 'Deze bekentenis komt te laat voor iedereen.'

- 'Het was mijn schuld.'

- 'Het was één grote leugen.'

- 'De mythe van de perfecte story was niet waar.'

- 'In dat interview (2005, onder ede) was ik een arrogante zak.'

- 'Mijn overwinningsspeech na de Tour van 2005 was belachelijk.'

- 'Ik ben beschaamd over hoe stompzinig ik was.'

- 'We hebben zoveel mensen een proces aangedaan, dat ik het niet meer weet.'

- 'Ik zal mij excuseren bij iedereen en als ze mij nooit vergeven, zal ik dat begrijpen.'

- 'Ik heb doping niet uitgevonden, maar ik heb het ook niet proberen te stoppen.'

- 'Ik verdien dit.'

- 'Het leek niet verkeerd. Om bang van te worden.'

- 'Ik had er geen slecht gevoel bij. Om nog banger van te worden.'

- 'Het leek geen bedrog. Dat is het meest beangstigende.'

Ik snap de commentaren niet: 'Het was niet bevredigend.' Hoezo niet bevredigend?

Wat had je nog meer moeten zeggen? Hoe had je het misschien moeten zeggen? Had je je broek moeten laten zakken? Wie nu zegt dat hij het niet bevredigend vond, is nooit bevredigd of weet niks van sport en van doping. Wellicht is het een beetje van alles.

Ik heb geen sikkepit medelijden met jou – wie het zwaard han-

teert, zal door het zwaard sterven – maar het is al even belachelijk om mee te gaan in de onderstroom richting brandstapel die vooral wordt gevoed door devote bewonderaars of haters van het eerste uur, ver-raden in hun adoratie of gesterkt in hun haat.

24

De websites en de tv- en radiocommentatoren – nooit vies van wat overdrijving – zetten de toon met de samenvatting dat het een biecht van niks was. Gevolg: wie nog niet had gekeken, surfte, keek, luisterde en had zijn mening klaar. Wie wel had gekeken, en niet al te goed Engels begreep, hoorde de foute dingen. Zoals toen je zei dat ‘je dácht dat je in een gelijk veld streed als je epo zou nemen’. Je zei dat in een opsomming van vergissingen. Dat was geen verschoning, eerder een vaststelling.

Dat jullie niet het meest gesofisticeerde systeem hadden, maar wel professioneel, slim, en tegelijk conservatief waren, dat gelooft natuurlijk geen mens. Dat heet het DDR-syndroom. Die hadden zoge-zegd ook een gesofisticeerd systeem, terwijl ze het met middelen uit de oude doos deden, maar wel gecontroleerd en wijdverspreid. Er is niks gesofisticeerds aan hetzelfde doen wat elke wielerploeg tot 1998 deed: doping organiseren binnen de ploeg. Jullie bleven tenminste om de zoveel weken met de gewone bloedzakjes klooiën – bloed uit, bloed in. Toch een hele prestatie waar inderdaad een systeem van geheimhouding bij van pas kwam.

Dat je je niet hebt gedopeerd na je comeback moeten we wél met een flinke korrel zout nemen. Een mens moet niet alles vertellen, nietwaar? Je hebt ook naar niemand met de vinger gewezen. Voor mij volstaat dat. Ik weet wat de rol is geweest van Johan, Dirk, Duffy, Freddy, Julien, Dag en al die anderen. Het maakt allemaal niks uit, het zijn achterhoedegevechten en pogingen om even mee te surfen op jouw drama-tsunami. Jammer genoeg zonder veel kennis van zaken. Ik voel minder verachting voor dopinggebruikers – ik begrijp maar spreek de fataliteit niet goed – dan voor de rampsurfers die jouw dopinggebruik als het kwaadste van alle kwaden voorstellen.

Ik denk ook dat je handig bent geweest in het dateren en antidate-ren van enkele feiten om niet te veel juridische ellende over jezelf af te roepen. Het zij zo. Wie vindt dat je nog meer had moeten en kunnen zeggen, moet maar eens opnieuw naar publieke biechten van andere

BRIEVEN AAN DE HEREN VAN LIESTRONG

topsporters gaan luisteren. Ben Johnson. Bjarne Riis, Tiger Woods, Marion Jones: allemaal hielden ze meer dan een slag om de arm: 'Ze wisten het niet', 'De anderen deden het ook', 'Het was een eenmalige vergissing'. Jij niet. Jij zei: 'Ik heb zeven Tours gewonnen op doping, ik was bij mijn volle verstand en wat de anderen deden, daar wil ik het niet over hebben.'

Ik hoop je nog eens in een triatlon te zien. Het ga je goed.

Hans Vandeweghe